

Фінансове та обліково-аналітичне забезпечення інноваційних процесів

УДК 330.101

КОРНІЄЦЬКИЙ О.В., доктор економічних наук, доцент,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
ОРЕЛ А.М., кандидат економічних наук, старший викладач,
Миколаївський національний університету імені В.О. Сухомлинського

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗІ

Корнієцький О.В., Орел А.М. Ефективність використання теоретичних та експериментальних досліджень в обліку та аналізі.

Основою спільного аналізу теоретичних і експериментальних досліджень є зіставлення висунутої робочої гіпотези з дослідними даними спостережень обліку та аналізу. Теоретичні та експериментальні дані в обліку та аналізу порівнюються з методом зіставлення відповідних графіків, показників, балансів. Критеріями зіставлення можуть бути мінімальні, середні та максимальні відхилення експериментальних результатів від даних, встановлених розрахунком на основі теоретичних залежностей. Однак найбільш достовірними слід вважати критерії адекватності (відповідності) теоретичних залежностей експериментальним. В статті встановлено, що у реалізації ефективності використання теоретичних та експериментальних досліджень важлива роль відводиться обліку, контролю та аналізу господарської діяльності підприємств. З їх допомогою виробляється стратегія і тактика розвитку підприємства в аналізі та дослідженню управлінських рішень, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

Ключові слова: теоретичні та експериментальні дослідження, облік, аналіз, логічний та історичний метод, гіпотетичний метод, управлінський облік, експеримент.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В практичній діяльності виникають нові, поки ще не вирішені проблеми, в тому числі і пов'язані з обліком і застосуванням наукового дослідження у звітності бухгалтерського обліку організацій. Крім того, дослідження літературних джерел показало, що більшість авторів приділяють увагу окремим проблемам в обліку і аналізі, а робіт, присвячених комплексному теоретичному та експериментальному дослідженню, мало і результати їх дослідження не повною мірою можна застосувати до сьогоденних державних ринкових умов. Тому не розробленість деяких дуже важливих методологічних питань і відсутність комплексного підходу до організації обліку, складання звітності та здійснення аналізу теоретичних та експериментальних досліджень визначили вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню формування принципів ефективного використання теоретичних та експериментальних досліджень управлінського обліку і аналізу підприємств присвячені праці вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: І.А. Бланка, М.А. Вахрушина, В.Б. Івашкевич, К. Друрі, Р. Гаррісон, В.Е. Керімов, Т.П. Карпова, С.А. Мальцева, Т.Г. Маренич, М. Міллера, Т.М. Мезінов, Г.В. Савицької, І.В. Сташкова, Ж. Перар.

У працях вітчизняних і зарубіжних вчених досить глибоко розглянуто теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу та ефективності використання в них теоретичних та експериментальних досліджень, тому в економіці в останні роки реалізується масштабна програма впровадження її в підприємствах та організаціях управлінського обліку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення і уточнення теоретичних положень і розробка науково-практичних та експериментальних рекомендацій щодо вирішення проблем вдосконалення бухгалтерського обліку, а також методики їх аналізу на прикладі організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційною базою для аналізу та управління і дослідження є дані бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день даний напрямок обліку не можна назвати повністю сформованим, про що свідчить зокрема, відсутність чіткої методики складання звіту про рух грошових коштів, що дозволяє сформуванню в звітності повну, достовірну та своєчасну інформацію, і виникає велика кількість питань з проблем відображення в обліку грошових потоків, особливо якщо це стосується грошових коштів при використанні сучасних розрахунків. В результаті теоретико-експериментального аналізу можуть виникнути три випадки, які застосовуються в організаціях і підприємствах та установах:

– встановлено повне або досить гарний збіг робочої гіпотези, теоретичних передумов з результатами досвіду. При цьому додатково групують отриманий матеріал досліджень таким чином, щоб з нього випливали основні положення розробленої раніше робочої гіпотези, в результаті чого остання перетворюється в доведене теоретичне положення, в теорію;

– експериментальні дані лише частково підтверджують положення робочої гіпотези і в тій чи іншій її частині суперечать їй. В цьому випадку робочу гіпотезу змінюють і переробляють так, щоб вона найбільш повно відповідала результатам експерименту. Найчастіше роблять додаткові коректувальні експерименти з метою підтвердити зміни робочої гіпотези, після чого вона також застосовується та перетворюється в теорію дослідження і аналізу;

– робоча гіпотеза не підтверджується експериментом. Тоді її критично аналізують і повністю переглядають. Потім проводять нові експериментальні дослідження з урахуванням нової робочої гіпотези. Негативні результати наукової роботи, як правило, не є непридатними, вони в багатьох випадках допомагають виробити

правильні уявлення про об'єкти, явища і процеси [1].

Після виконаного аналізу приймають остаточне рішення, яке формулюють як висновок, висновки або пропозиції. Ця частина роботи вимагає високої кваліфікації, оскільки необхідно коротко, чітко, науково виділити те нове і суттєве, що є результатом дослідження, дати йому вичерпну оцінку і визначити шляхи подальших досліджень. Зазвичай по одній темі не рекомендується складати багато висновків (не більше 5-10) [2]. Якщо ж крім основних висновків, що відповідають поставленій меті дослідження, можна зробити ще й інші, то їх формулюють окремо, щоб не затемнити конкретної відповіді на основне завдання теми.

Всі висновки доцільно розділити на дві групи: наукові та виробничі. При виконанні НДР піклуються про захист державного пріоритету на винаходи і відкриття. Далі наведена приблизна схема аналізу теоретичних та експериментальних досліджень в обліку та аналізі та ефективність використання. Принципи, що формують склад і процедури ведення управлінського обліку, визначають перелік об'єктів спостереження, їх класифікаційні характеристики і одиниці виміру, включаючи інформацію не фінансового характеру, процедури відстеження протікають на підприємстві виробничих процесів в реальному масштабі часу, перелік показників внутрішньої звітності за короткі проміжки часу.

Застосування в плануванні та обліку єдиних планово-облікових вимірників забезпечує прямий і зворотний зв'язок між встановленням кількісних і якісних цілей підприємства і його виробничих підрозділів і ступеня фактичного досягнення цих цілей. Планово-облікові одиниці розкривають зміст планування на різних його рівнях. З їх допомогою розробляють методологію системи обліку, засновану на тісному взаємозв'язку показників руху виробництва і наростання виробничих витрат і визначення фінансових результатів.

Відповідно до принципу наступності і багаторазового використання (комплексності) система обліку ведеться на основі збору, обробки та транспортування даних первинного обліку для двох компонентів системи бухгалтерського

обліку, спрощує систему обліку і робить її ефективною. При оперативному управлінні інформація управлінського обліку підкріплюється і іноді доповнюється бухгалтерськими даними. У свою чергу дані фінансового обліку деталізуються, доповнюються інформацією, що надходить від управлінського обліку. Іноді розглядається принцип називають принципом комплексності. Творчий процес теоретичного дослідження має кілька стадій:

- знайомство з відомими рішеннями;
- відмова від відомих шляхів вирішення аналогічних завдань;
- перебір різних варіантів рішення [3].

У теоретичних дослідженнях можливі два методи: логічний і історичний. Логічний метод включає в себе гіпотетичний і аксіоматичний.

Гіпотетичний метод заснований на розробці гіпотези, наукового припущення, що містить елементи новизни і оригінальності. Гіпотеза повинна повніше і краще пояснити явища і процеси, підтверджуватися експериментально і відповідати загальним законам діалектики і природознавства. Цей метод дослідження є основним і найбільш поширеним в прикладних науках. Аксіоматичний метод заснований на очевидних положеннях (аксіомах), прийнятих без доказу. За цим методом теорія розробляється на основі дедуктивного принципу. Більш широке поширення він отримав в теоретичних науках (математиці, математичній логіці і ін.) [4].

Історичний метод дозволяє досліджувати виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявити внутрішні і зовнішні зв'язки, закономірності і протиріччя. Даний метод дослідження використовується переважно в громадських і, головним чином, в історичних науках. У прикладних же науках він застосовується, наприклад, при вивченні розвитку і формування тих чи інших галузей науки і техніки. Використання математичних моделей є одним з основних методів сучасного наукового дослідження. Але він має суттєві недоліки. Для того щоб з усього класу знайти приватне рішення, властиве лише даному процесу, необхідно задати умови однозначності. Встановлення

крайових умов вимагає проведення достовірного досвіду і ретельного аналізу експериментальних даних. Неправильне прийняття крайових умов призводить до того, що піддається теоретичному аналізу не той процес, який планується, а видозмінений. Найбільш важливою складовою частиною наукових досліджень є експерименти. Це один з основних способів отримати нові наукові знання. Більше 2/3 всіх трудових ресурсів науки витрачається на експерименти [5]. В основі експериментального дослідження лежить експеримент, який представляє собою науково поставлений досвід або спостереження явища в точно враховуються умовах, що дозволяють стежити за його ходом, керувати ним, відтворювати його кожного разу при повторенні цих умов. Від звичайного, буденного, пасивного спостереження експеримент відрізняється активним впливом дослідника на досліджуване явище.

Найбільш важливою складовою частиною наукових досліджень є експерименти. Це один з основних способів отримати нові наукові знання. Більше 2/3 всіх трудових ресурсів науки витрачається на експерименти [6]. В основі експериментального дослідження лежить експеримент, який представляє собою науково поставлений досвід або спостереження явища в точно враховуються умовах, що дозволяють стежити за його ходом, керувати ним, відтворювати його кожного разу при повторенні цих умов. Від звичайного, буденного, пасивного спостереження експеримент відрізняється активним впливом дослідника на досліджуване явище.

Основною метою експерименту є перевірка теоретичних положень (підтвердження робочої гіпотези), а також більш широке і глибоке вивчення теми теоретичного та експериментального наукового дослідження в обліку та аналізі.

Експериментальні дослідження бувають лабораторні та виробничі.

Лабораторні дослідження проводять із застосуванням типових приладів, спеціальних моделюючих установок, стендів, обладнання і т.д. Ці дослідження дозволяють найбільш повно і доброякісно, з необхідною повторюваністю вивчити вплив одних

характеристик при варіюванні інших. Лабораторні дослідження в разі достатнього повного наукового обґрунтування експерименту (математичне планування) дозволяють отримати хорошу наукову інформацію з мінімальними витратами. Однак такі експерименти не завжди повністю моделюють реальний хід досліджуваного процесу, тому виникає потреба в проведенні виробничого експерименту.

Виробничі експериментальні дослідження мають на меті вивчити процес в реальних умовах з урахуванням впливу різних випадкових факторів виробничого середовища в умовах ефективного використання досліджень.

Однією з різновидів виробничих експериментів є збирання матеріалів в організаціях, які накопичують за стандартними формами ті або інші дані. Цінність цих матеріалів полягає в тому, що вони систематизовані за багато років за єдиною методикою розрахунків та досліджень.

У ряді випадків на експеримент витрачається велика кількість коштів. Науковець проводить величезну кількість спостережень і вимірювань, отримує безліч діаграм, графіків, виконує невинувато велику кількість випробувань. На обробку і аналіз такого експерименту витрачається багато часу. Іноді виявляється, що виконано багато зайвого, непотрібного. Все це можливо, коли експериментатор чітко не обґрунтував мету і завдання експерименту. В інших випадках результати тривалого, великого експерименту не повністю підтверджують робочу гіпотезу наукового дослідження. Як правило, це також властиво для експерименту, чітко не обґрунтованого метою і завданнями. Тому перш ніж приступити до експериментальних досліджень, необхідно розробити методологію експерименту.

Важливим розділом методики є вибір методів обробки та аналізу експериментальних даних. Обробка даних зводиться до систематизації всіх цифр, класифікації, аналізу. Результати експериментів повинні бути зведені в легкий для читання форми запису – таблиці, графіки, формули, номограми, що дозволяють швидко і доброякісно зіставляти отримані результати.

Особливу увагу в методиці повинна бути приділена математичним методам обробки і аналізу дослідних даних – встановлення емпіричних залежностей, встановлення критеріїв і довірчих інтервалів та ін. [7].

Управлінський облік, володіючи принципом логічності формування показників внутрішньої звітності, так узагальнює її показники за даними первинного обліку, що вони стають системою внутрішнього контролю. На першому етапі облікова інформація виникає в первинних документах, звітах основних і допоміжних виробництв. На другому етапі вона групується в зведених документах сільськогосподарських підрозділів (бригадах, загонах, і т. д.), збутового і фінансового відділів, бухгалтерії, складського господарства [8]. На наступних етапах проводяться об'єднання і формування звітних показників в функціональних відділах управління (головного інженера, головного ветлікаря, головного агронома, головного механіка, відділу кадрів та ін.).

Висновки. На нашу думку, важливу роль у реалізації ефективності використання теоретичних та експериментальних досліджень приділяється обліку, контролю та аналізу господарської діяльності підприємств. З їх допомогою виробляється стратегія і тактика розвитку підприємства в аналізі та дослідженню управлінських рішень, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників. Кваліфікований економіст, фінансист, бухгалтер, аудитор повинен добре знати не тільки загальні закономірності і тенденції розвитку економіки в умовах переходу до ринкових відносин, а й тонко розуміти прояви загальних, теоретичних, експериментальних економічних законів у практиці свого підприємства, своєчасно помічати і можливості підвищення ефективності виробництва та впровадження наукових досліджень. Він повинен володіти сучасними методами економічних досліджень, методикою системного, комплексного економічного аналізу, майстерністю точного, своєчасного, всебічного врахування і аналізу результатів господарської діяльності підприємства.

Література.

1. Баканов М.И. Теория экономического анализа / М.И. Баканов, А.Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 416 с.
2. Донцова Л.В. Анализ бухгалтерской отчетности / Л.В. Донцова, Н.А. Никифорова. – М. : Издательство «Дело и Сервис», 2004. – 224 с.
3. Ефимова О.В. Финансовый анализ / О.В. Ефимова. – М. : Издательство «Бухгалтерский учет», 2001. – 320 с.
4. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 512 с.
5. Кондраков Н.П. Основы финансового анализа / Н.П. Кондраков. – М. : Главбух, 2001. – 111 с.
6. Маренич Т.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку / Т.Г. Маренич // Вісник ХНТУСГ. –2014. – Вип. 150: Економічні науки. – С. 19-25.
7. Маренич Т.Г. Проблеми розкриття інформації у примітках до фінансової звітності / Т.Г. Маренич // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 1. – С. 54-59.
8. Савицкий Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкий. – Минск : ИП «Экоперспектива», 2000. – 498 с.
9. Сухачева Г. Финансовый результат: начисленный и полученный / Г. Сухачева // Бухгалтерское приложение. – 2001. – № 19. – С. 11-22.
10. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 208 с.

References.

1. Bakanov M.I. (2004). *Teoriya ekonomichnogo analiza [Theory of Economic Analysis]*. Moscow: Finansy i statystika, p. 416 [in Russian].
2. Dontsova L.V. (2004). *Analiz byhgalterskoy zvitnosti [Analysis of financial statements]*. Moscow: Vidavnictvo «Sprava i servis», p. 224 [in Russian].
3. Yefimova O.V. (2001). *Financoviy analys [Financial analysis]*. Moscow: Vidavnictvo «Byhgalterkiy oblik», p. 320 [in Russian].
4. Kovalov V.V. (2004). *Financoviy analys: Ypravlinya kapitalom. Vibir investitsiy. Analys zvitnosti [Financial Analysis: Money management. The choice of investments. Analysis reports]*. Moscow: Finansy i statystyka, p. 512 [in Russian].
5. Kondrakov N.P. (2001). *Osnovy finansovoho analizy [Fundamentals of Financial Analysis]*. Moscow: Golovbyh, p. 111 [in Russian].
6. Marenych T.H. (2014). *Otsinka v bukhgalterskomu obliku [Evaluation in accounting]*. *Visnyk KhNTUSH – Bulletin of KHNTUSG*, issue 150, pp. 19-25 [in Ukrainian].
7. Marenych T.H. *Problemy rozkryttia informatsii u prymitkakh do finansovoi zvitnosti [Problems of disclosure in the notes to the financial statements]*. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky – Actual problems of innovative economy*, No 1, pp. 54-59 [in Ukrainian].
8. Savytskyi G.V. (2000). *Analys gospodarskoii diylynosti pidpruemstva [Analysis of business enterprises]*. Minsk: EP «Eco-Perspectiva», p. 498 [in Russian].
9. Suhacheva H. (2001). *Financoviy resultat: narahovaniy i otrumaniy [Financial result: accrued and received]*. *Bygalterskiy dodatok – Accounting application*, No 19, pp. 11-22 [in Russian].
10. Sheremet A.D., and Nehashev E.V. (2002). *Metodika finansovogo analizy [Methods of financial analysis]*. Minsk: INFRA, p. 208 [in Russian].

Аннотация.

Корниецкий А.В., Орел А.Н. Эффективность использования теоретических и экспериментальных исследований в учете и анализе.

Основой совместного анализа теоретических и экспериментальных исследований является сопоставление выдвинутой рабочей гипотезы с опытными данными наблюдений учета и анализа. Теоретические и экспериментальные данные в учете и анализе сравниваются с методом сопоставления соответствующих графиков, показателей, балансов. Критериями сопоставления могут быть минимальные, средние и максимальные отклонения экспериментальных результатов от данных, установленных расчетом на основе теоретических зависимостей. Однако наиболее достоверными следует считать критерии адекватности (соответствия) теоретических зависимостей экспериментальным. В статье установлено, что в реализации эффективности использования теоретических и экспериментальных исследований важная роль отводится учету, контролю и анализу хозяйственной деятельности предприятий. С их помощью вырабатывается стратегия и тактика развития предприятия в анализе и исследованию управленческих решений, осуществляется контроль за их выполнением, выявляются резервы повышения эффективности производства, оцениваются результаты деятельности предприятия, его подразделений и работников.

Ключевые слова: теоретические и экспериментальные исследования, учет, анализ, логический и исторический метод, гипотетический метод, управленческий учет, эксперимент.

Abstract.

Korniyetskyu O.V., Orel V.M. Efficiency theoretical and experimental studies in accounting and analysis.

The basis for the joint analysis of theoretical and experimental studies is to compare the working hypothesis put forward to the experimental observations and accounting analysis. Theoretical and experimental data recording and analysis method are compared with corresponding comparison charts, indicators, balances. The criteria for comparison may be minimum, average and maximum deviation of experimental results data set calculation based on theoretical relationships. However, the most reliable criteria of adequacy should be considered (compliance) theoretical experimental dependencies. This article established that in the implementation of the effectiveness of the use of theoretical and experimental studies of the important role the accounting, control and analysis of economic activities of enterprises. With their help, produced the strategy and tactics of development of the enterprise in the analysis and research of management decisions, monitoring their implementation, identify the reserves for increasing the efficiency of production, estimated results of operations of the company, its divisions and employees.

Keywords: theoretical and experimental studies, accounting, analysis, logical and historical method, hypothetical method, management accounting, experiment.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2016 р.

Бібліографічний опис статті:

Корнієцький О.В. Ефективність використання теоретичних та експериментальних досліджень в обліку та аналізі / О.В. Корнієцький, А.М. Орел // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 4. – С. 56-61.

Korniyetskyu O.V., and Orel V.M. (2016). Efficiency theoretical and experimental studies in accounting and analysis. Actual problems of innovative economy, No 4, pp. 56-61.

УДК 657.25:658.114 (477)

**ПЛАКСІЄНКО В.Я., доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
Полтавська державна аграрна академія**

**ЄДИНИЙ ПОДАТОК: ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ
У КОНТЕКСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗМІН**

Плаксієнко В.Я. Єдиний податок: особливості оподаткування у контексті нормативно-правових змін.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей оподаткування платників єдиного податку у контексті нормативно-правових змін. Для вивчення динаміки нормативного забезпечення оподаткування платників єдиного податку застосовувалися методи індукції та дедукції. Обґрунтовано ретроспективи змін, яких зазнав механізм оподаткування платників єдиного податку. Обґрунтовано зміни щодо механізму оподаткування платників єдиного податку, втілення яких в практичну діяльність підприємства сприятиме підвищенню аналітичності інформації. Розглянуті у статті підходи та практичні рішення щодо справляння єдиного податку дозволяють отримати достовірну і найбільш повну інформацію для складання податкової звітності.

Ключові слова: єдиний податок, малі підприємства, спрощена система обліку і звітності, Податковий кодекс України, декларація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Посилення процесів інтеграції України до європейської спільноти відображається у мінливості вітчизняного законодавства, і насамперед, у реформуванні податкової системи. Основні зусилля щодо реформ податкової системи спрямовані на «детінізацію» підприємств малого бізнесу [6]. Наразі вітчизняні суб'єкти малого підприємництва, як елемент структурної перебудови регіональної економіки, покликані сприяти підвищенню доходів

місцевих бюджетів, а основним фінансовим інструментом щодо регулювання взаємовідносин між малим бізнесом і державою є його оподаткування.

Від успішної роботи підприємців значною мірою залежить економічний потенціал країни, соціальна стабільність у суспільстві, підвищення рівня добробуту малозабезпечених верств населення. Більше того, сектор малого бізнесу є дуже чутливим до різних податкових нововведень, а кризове становище, що спостерігається протягом